

SINIFINDA KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİ BULUNAN ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI¹

Murat CANSIZ²
Prof. Dr. Adem BAYAR³

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; kaynaştırma öğrencisi mevcut olan sınıflarda, öğretmenlerin deneyimledikleri sorunları belirlemek ve bu sorunlara olası çözümler bulmaktır. İlgili araştırma nitel araştırma yöntemi doğrultusunda olgubilim deseni kullanılarak tasnif edilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi, maksimum örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2022/2023 eğitim öğretim yılında Amasya ili Merkez ilçesinde görev yapan sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan; okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise seviyesinde halen eğitim veren farklı branşlarda toplam 12 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formları her katılımcı ile ayrı zaman diliminde ve randevu alınarak yüz yüze yapılmıştır. Her görüşme yaklaşık 30 dakikada tamamlanmıştır. Elde edilen veriler betimleyici bakış açısına göre analiz edilmiştir. Katılımcıların sorun kavramını; problem, çözümler bulunması gereken durum, aksaklık ve engel olarak ifade ettikleri bulunmuştur. Katılımcılar, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları; sınıf yönetimi, veliler, öğrenciler, zaman yönetimi ve okul yönetimi ile ilgili sorunlar şeklinde sıralamışlardır. Katılımcılar sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde karşılaştıkları sorunların çözümleri için; veliler, sınıf yönetimi, öğrenciler, zaman yönetimi ve okul yönetimine yönelik çözümler şeklinde birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Araştırmacılar sonuç olarak, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin bu öğrencilerin eğitiminde akademik ve sosyal etkinlikler anlamında birçok sorun yaşadıkları neticesine ulaşmışlardır. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Müdürlükleri, okul müdürlükleri ve aileler, imkânlar dâhilinde kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlere destek sağlamalıdır. Kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunların çözümünde tüm eğitim paydaşlarının sorumluluklarını yerine getirmeleri ile aşılabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Öğretmen, Sorun

¹ Bu makale Prof. Dr. Adem BAYAR'ın danışmanlığında Murat CANSIZ'ın Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, yüksek lisans programı kapsamında hazırlamış olduğu projeden üretilmiştir

² Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID ID: 0009-0009-2364-307X, muratcansiz0555@hotmail.com,

³ Amasya Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-8693-9523, adembayar80@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 17/05/2024–Kabul Tarihi/Accepted: 21/07/2024

PROBLEMS AND SOLUTIONS FACED BY TEACHERS WITH INCLUSIVE STUDENTS IN THEIR CLASSROOMS

Murat CANSIZ
Prof. Dr. Adem BAYAR

ABSTRACT

The aim of this study is to identify the problems experienced by teachers in classrooms with inclusive students and to find solutions to these problems. The related research was classified using a phenomenological design in line with the qualitative research method. The study group of this research was determined by the purposeful sampling method and maximum sampling technique. The study group of the research consists of a total of 12 teachers in different branches who are working in the central district of Amasya province in the 2022/2023 academic year and who have inclusion students in their classrooms; pre-school, primary school, secondary school and high school level. A semi-structured interview form consisting of open-ended questions was used as a data collection tool. The interview forms were conducted face-to-face with each participant at a separate time and by making an appointment. The interview with each participant was completed in approximately 30 minutes. The data obtained as a result of the studies were analyzed according to the descriptive perspective. When the findings were analyzed, it was found that the participants primarily expressed the concept of the problem as a problem, a situation that needs to be solved, a disruption, and an obstacle. The participants listed the problems faced by education professionals with mainstreaming students in their classrooms as problems related to classroom management, parents, students, time management, and school management. The participants made some suggestions for the solution of the problems faced by teachers with inclusive students in their classrooms in inclusive education as solutions for parents, classroom management, students, time management, and school management. As a result, the researcher concluded that teachers who have mainstreamed students in their classrooms experience many problems in terms of academic and social activities in the education of the students. In this direction, the Ministry of National Education, National Education Directorates, school directorates, and families should provide support to teachers with mainstreamed students within their means. It was concluded that the problems experienced in mainstreaming education can be overcome with the fulfillment of the responsibilities of all educational stakeholders.

Keywords: Inclusion, Teacher, Problem

1. GİRİŞ

Ülkemizde gün geçtikçe kaynaştırma öğrencilerinin eğitimi konusunda yeni gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (2022) verilerine göre Türkiye’de 306. 469 özel öğrenme güçlüğü olan öğrencinin kaynaştırma eğitimi aldığı anlaşılmaktadır. Bu sayı oldukça fazla sayıda öğrencinin kaynaştırma eğitimi aldığını ortaya koymaktadır. Son yıllarda resmi kaynaklarda, basın yayın araçlarında ve sosyal medya organlarında kaynaştırma öğrencileri ile ilgili haberlere sıklıkla rastlanmaktadır. Örneğin bir haberde, özel öğrenme ihtiyacı olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimi için “Eğitimde Bütünleştirme Zirvesi” yapıldığı belirtilmektedir

(Anadolu Ajansı, 2022). Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığınca “Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Ulusal Eylem Planı’nın (2022-2026)” hazırlandığı görülmektedir (MEB, 2022). Bir gazete, kaynaştırma öğrencisi ile ilgili “Kadıköy Anadolu’da nakil krizi” haberini yayınlamıştır (Hürriyet, 2021). Bir başka haberde ise lise geçiş sınavında 405 puan alan bir kaynaştırma öğrencisi, komisyon kararıyla 455 taban puanlı bir liseye yerleştirildiği, bu durumun okul aile birliği tarafından şikâyet konusu yapıldığı anlaşılmaktadır. Oysa bu uygulama yönetmeliğe uygundur. Yine bir başka haberde kaynaştırma öğrencisi olan “12 yaşındaki kız çocuğunun okulda 3. kattan atlama anı” başlıklı yayın göze çarpmaktadır. İstanbul’da yaşanan bu olayda ortaokul 8. sınıf kaynaştırma öğrencisi okulda öğle arasındaki teneffüs saatinde 3. katın penceresinden düştüğü, büyük bir sakatlık yaşadığı anlaşılmaktadır. Bunun üzerine aile okul yönetiminin çocuklarıyla ilgilenmediğini savunarak, okulu dava ettiği görülmektedir (Sabah, 2020). Literatürdeki çalışmalara bakıldığında ise Türkiye’de son yıllarda normal eğitim sınıflarında kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısında artış olduğunu göstermektedir (Yazıcıoğlu, 2018). Bir başka araştırmada ise öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere olan bakış açısının son dönemlerde olumlu yönde değişmeye başladığı ifade edilmektedir (Erden ve Aslan, 2022).

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda kaynaştırma eğitiminde birçok sorun yaşandığı anlaşılmaktadır. Eğitim dünyasında bu kadar yaygın olan bu sorunla her öğretmenin karşılaşabileceği muhtemel bir gerçekliktir. Bu çalışma ilgili literatürde öğretmenlere yardımcı olacaktır. Bu yönüyle ilgili çalışma eğitimciler için önemli bir araştırma özelliği taşımaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu başlık altında, özel eğitimin tanımı ve tarihsel gelişimi, özel eğitim gerektiren bireylerin tanımı ve özellikleri, kaynaştırma eğitiminin tanımı ve tarihsel gelişimi, kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda karşılaşılan sorunlar, nedenleri ve çözüm yolları, kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda karşılaşılan sorunlar, nedenleri ve çözüm yolları alt başlıklarına yer verilmektedir.

2.1. Özel Eğitimin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

İlgili literatür çalışmalarına bakıldığında özel eğitimin farklı bilim insanı ve kurum tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına (2018) göre özel eğitim: Kişisel öğrenme, gelişim ve yetkinlik bakımından kendi yaş grubundan belirli oranda farklılık gösteren, onların eğitim ve diğer gereksinimlerini gidermek için geliştirilmiş, programlar ve eğitimlerce verilen eğitim olarak tanımlanmıştır. Eripek (2002) özel eğitimi, özel ihtiyaçları olan kişilerin çevresinden bağımsız bir biçimde yaşamlarını sürdürme ihtimalini yükseltmek için planlı, bireysel ve sistematik olarak yapılan uygulamaların tamamı olarak tanımlamıştır. Burada temel amaç özel gereksinime sahip bireylerin de uluslararası antlaşmalar, Anayasa ve yönetmeliklerce tanınmış eğitim hakkından faydalanmasını sağlamak olacaktır. Özel eğitim akranları arasında öğrenme özellikleri açısından oldukça farklılık arz eden bireylerin hayata uyumunu sağlamayı amaçlayan, hazırlayan tüm eğitim süreci olarak da açıklanmaktadır (Akkaş, 2017).

Dünyada özel eğitimin tarihsel sürecine bakıldığında insanlığın ilk varoşlundan günümüze değin sürdüğü görülmektedir. Çünkü her zaman her toplumda özel gereksinimi olan bireylerin varlığını kaçınılmaz olmuştur. Tarihsel süreçte ilk olarak Amerika ve Avrupa da bazı ülkelerde özel gereksinimli çocuklara yönelik okulların açıldığı görülmekte (Kargın, 2004). Ülkemizde özel eğitimin tarihsel gelişimine bakıldığında son yüzyıllarda gelişim gösterdiği görülecektir. Özel eğitim ilk olarak 1889'da İstanbul da işitme yetersizliği olan çocuklara eğitim veren bir okulun açılmasıyla başlamış, sonra İstanbul'da sağır, dilsiz ve körler okulu açılmış ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Özel Eğitim bölümü özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulmuştur (Eripek, 2002). Sonrasında Özel Eğitim, Rehberlik ve Araştırma Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitim hizmetleri kapsamlı şekilde düzenlenmiştir (MEB, 1997). Bu kararnameler esas alınarak Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hazırlanmış, ülkemizde özel eğitim hizmetleri bu kararnameler ve yönetmelikler çerçevesinde yürütülmektedir.

2.2. Özel Eğitim Gerektiren Bireylerin Tanımı ve Özellikleri

Araştırmalara bakıldığında özel gereksinimli bireyin farklı şekillerde tanımlanmış olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Kanunu'na (2018) göre özel eğitim ihtiyacı olan birey: Kişisel bakımdan ve öğrenme açısından aynı yaş grubundaki arkadaşlarından belirgin olarak farklı birey olarak tanımlanmıştır. Değerlendirilen öğrencilerin özel eğitime gereksinim duyup duymadıklarına Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde bulunan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca tanı konulmaktadır (MEB, 2018). Özel gereksinimi olan bireylerin tanımlaması zaman içinde değişiklikler göstermektedir. İnsanlığın ilk var oluşundan günümüze kadar bireyler arasında gözlemlenebilen ve gözlemlenemeyen davranış farkları olduğu anlaşılmaktadır (Cavkaytar vd., 2014). Bu öğrenciler için süreç öncelikle sınıf öğretmeni veya okul rehberlik servisinde E-Rehberlik üzerinden gerekli formlar doldurularak RAM'a yönlendirilir, sonrasında tanılama işlemleri Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca yapılacak görüşmeden sonra açıklanmaktadır (MEB, 2018). Bu değerlendirme neticesinde teşhis konulur, bu aşamadan sonra okullarında Bireysel Eğitim Planları (BEP) hazırlanarak eğitim almaları sağlanır.

2.2.1. Tanılama

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin tanılama süreçlerinin çok farklı alanlarda yapılan değerlendirmelerle yapıldığı görülmektedir. Tanılama öğrencinin yetkin veya yetkin olmadığı alanları bulmayı sağlayan uygulamalardır (MEB, 2018). Doğru yapılan tanılama ile kişinin gereksinimleri tespit edilir, yapılacak planlamalarla en kısa sürede bireyin hizmet alması sağlanmaktadır (Yenioğlu vd., 2019). Tanılama çok önemli bir aşama olmaktadır, çünkü bireyin sosyal ve eğitsel yaşamına yön verir, doğru tanılamamanın yapılmaması bireye doğru hizmetin verilememesine de neden olacaktır.

2.2.2. Özel Eğitim Gerektiren Bireylerin Özellikleri

Özel eğitim öğrencilerinin farklı şekillerde sınıflandırıldıkları gözlemlenmektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar özellikleri itibariyle yaşadıkları yetersizlik alanlarına göre bazı sınıflamalar yapılmaktadır (Eripek, 2002).

Özel eğitim gerektiren bireylerin özelliklerini Kargın (2004) fiziki, duyu ve düşünce özellikleri bakımından yaşlılarından farklı özellikleri olan kişiler şeklinde özetlemektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan kişilerin özellikleri kişilerin yaşadıkları yetersizlik alanına göre her bakımından farklılıklar göstermektedir.

2.3. Kaynaştırma Eğitiminin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Bilimsel çalışmalara bakıldığında kaynaştırma eğitimi ile ilgili farklı tanımlamalara rastlanmaktadır. Bir tanıma göre, kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin, normal eğitim ortamında eğitilmesi olarak ifade edilmektedir (Eripek, 2002). Kaynaştırma eğitimi, özel ihtiyacı mevcut olan kişilerin, olağan eğitim gören yaşlılarıyla aynı eğitim alanında, beraber eğitim gördükleri yaklaşım olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2000). Kaynaştırma öğrencilerine eğitim fırsatı, sınıf içinde verilen eğitim hizmeti ve sınıf dışında verilen eğitim hizmetleri olarak gruplanmaktadır (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitiminin tarihsel gelişimine dünya ölçeğinde bakıldığında ülke ve zaman bakımından farklı uygulamalara rastlanmaktadır. Kaynaştırma eğitiminde ülkeden ülkeye ortaya çıkış ve uygulamalar bakımından farklılıklar olduğu, sonrasında yasal düzenlemeler yapıldığı görülmektedir (Yazıcıoğlu, 2018). Kaynaştırma eğitimin ortaya çıkışı, özel gereksinimi olan çocuk sahibi ailelerin, öğrencilerinin normal eğitim veren sınıflarda akranlarıyla eğitim almalarını istemeleriyle başlamıştır (Eripek, 2002). Bu görüş eğitim çalışanları tarafından da benimsenmiş ve kaynaştırma eğitimi için gerekli adımlar atılmıştır. 1994 Salamanca Konferansı'na 92 ülke katılmış, bu konferans kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi konusunda önemli bir dönüm noktası olmuş, bu bildirmede özel ihtiyacı olan bireylerin, genel eğitim şartları altında eğitim almaları benimsenmiştir (Dede, 1996). Devletler bu bağlamda özel ihtiyacı olan öğrencilerin olağan sınıflarda aynı yaşta olduğu arkadaşlarıyla eğitim görmeleri için gerekli mevzuat düzenlemelerini yapmışlardır (Yazıcıoğlu, 2018). Ülkemizde kaynaştırma eğitiminin gelişimine bakıldığında son yıllarda hızlı bir gelişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Türkiye'de kaynaştırma eğitimin tarihsel sürecine baktığımızda; 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar" kanunu, 573 sayılı "Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname", "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" karşımıza çıkmaktadır (MEB, 2000). Böylece kaynaştırma eğitiminde uygulanacak esasları belirlenmiş, bugün her kademe ve türde eğitim kurumunda bu yönetmelik çerçevesinde kaynaştırma eğitim hizmetleri sunulmaktadır.

2.3.1 Kaynaştırma Eğitim Türleri

İlgili literatüre bakıldığında kaynaştırma eğitiminin üç bölümde sınıflandırıldığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı kaynaştırma eğitimi, tam zamanlı kaynaştırma eğitimi, yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi ve tersine kaynaştırma eğitimi olarak üç başlık altında değerlendirmektedir (MEB, 2010).

2.3.1.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Tam zamanlı kaynaştırma eğitimi özel eğitime ihtiyacı olan kaynaştırma öğrencisinin tüm eğitim öğretim hizmetleri sınıfında arkadaşları arasında, kendisi için hazırlanan BEP doğrultusunda yapılan faaliyet olarak açıklanmaktadır (Cankaya ve Korkmaz, 2012). Türkiye’de uygulanan kaynaştırma eğitimlerinin çoğunun tam zamanlı kaynaştırma eğitimi olduğu görülmektedir.

2.3.1.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi

Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi diğer bir kaynaştırma uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin yapabildikleri alanlarda normal eğitim sınıflarında eğitim alabildikleri, diğer zamanlarda özel eğitim sınıfında eğitim aldıkları eğitim yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2010). Bu tür eğitimlerin genellikle bazı sosyal etkinlikler, beden eğitimi ve müzik gibi dersleri içerdiği görülmektedir.

2.3.1.3. Tersine Kaynaştırma Eğitimi

Bir diğer kaynaştırma eğitim türü de tersine kaynaştırma eğitimidir. Bu yaklaşım, yetersizlikleri olan öğrencilere kaynaştırma eğitimi imkânı sunan bir program olarak açıklanmaktadır (Yazıcıoğlu, 2018). Genel eğitim sınıfından gelen öğrenci özel eğitim sınıfında yaşatlarıyla birlikte öğrenme faaliyetine katılır.

2.4. Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Okullarda Karşılaşılan Sorunlar, Nedenleri ve Çözüm Yolları

İlgili literatüre bakıldığında eğitim kurumlarında özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi esnasında birçok farklı sorunla karşılaşıldığı gözlemlenmektedir (Filiz ve Bayar, 2020; Güzel, 2014). Okullarda yaşanan bu problemler çeşitli başlıklar altında değerlendirilmektedir. Bunlar aşağıda kısaca ele alınmıştır;

2.4.1. Okullarında Rehberlik Servisinin Olmaması

Okullarda rehberlik servisinin olmaması kaynaştırma öğrencilerine verilecek destek eğitiminin planlanması ve uygulanmasında büyük sorunlara neden olmaktadır. Rehberlik servisi, eğitim kurumlarında öğretmenler, okul idarecileri ve aileleri kapsayan bir anlayışla çalışmalarını yürüten önemli bir paydaş olarak açıklanmaktadır (Özabacı vd., 2008). Norm kadro yönetmeliğine göre; ilkokullarda 300, imam hatip ortaokulları ve diğer ortaokullarda 150, liselerde 150 öğrencisi mevcut olan eğitim kurumlarına bir rehber öğretmeni ataması yapılır (MEB, 2017). Bu öğrenci sayıları oldukça yüksek öğrenci sayısını, hatta çoğu okul için ulaşılması güç bir durumu içermektedir. Bu yönetmelik uyarınca yeterli öğrenci sayısı olmayan okullara rehber öğretmen ataması yapılmamaktadır. Okullarda rehberlik seviyesi önemli bir hizmettir ve rehberlik hizmetlerinin sağlanması önemli bir gerekliliktir (Kanak vd., 2018).

2.4.2. Okullardaki Fiziki Altyapının Yetersiz Olması

Eğitim kurumlarında yapılan eğitim ve öğretim etkinliklerinin sıhhatli bir biçimde sürdürülebilmesi için fiziki kapasitesinin yeterli olması gerekmektedir. Bir eğitim binasının mimarisi, çevre düzenlemesi, fark edilmese de öğrenci ve diğer paydaşların davranışlarını etkilemektedir (Aydoğan, 2012).

Okullarda asansör, tiyatro, oyun, spor ve destek eğitim odalarının olmayışı, fiziki olarak yetersiz kalmaları kaynaştırma öğrencilerine eğitim verilmesi açısından bir olumsuzluk olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde yeni yapılan okullarda eğitimin sağlıklı olarak sürdürülebilmesi için estetik olarak güzel ve kullanışlı inşa edilmeleri gerekmektedir (Arslanoğlu, 2017).

2.4.3. Okullarda Sınıf Mevcutlarının Kalabalık Olması

Kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan diğer bir sorunda sınıftaki öğrenci sayılarının çok olmasıdır. Okulda sınıflarda bulunan öğrenci sayılarının kalabalık olması önemli bir sorundur (Aydoğan, 2012). Araştırmalar eğitim ortamında sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı ile sınıf memnuniyet seviyesi, devamsızlık ve okulların belirlediği hedeflere ulaşması bağlamında kayda değer bir etkileşim olduğunu ortaya koymaktadır (Al Şensoy ve Sağgöz, 2015). İlgili yönetmelikte kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda sınıf mevcutları: okul öncesinde iki kaynaştırma öğrenci bulunduğu 10, bir kaynaştırma öğrenci bulunduğu 20, diğer okul düzeylerinde ise iki kaynaştırma öğrencisi bulunduğu 25, bir kaynaştırma öğrencisi bulunduğu 35 öğrenciyi geçmemesi gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2018). Bu sorunların yaşanmaması için kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda sınıf mevcutlarının fazla olmamasına gayret göstermek gerekmektedir.

2.4.4. Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Tutumu

Okul yönetici ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yeterli önemi vermemeleri de ortaya çıkan diğer bir sorundur. Türkiye’de ilk ve orta dereceli okullarda yöneticilik yapan idarecilerin okul rehberlik hizmetlerine bakış açıları ve iş birliği çalışmaları okullarda eğitimin kalitesini arttıran bir etken olmaktadır (Özabacı vd., 2008). Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenin bu öğrencilere karşı tutum ve ilgileri, sınıftaki diğer öğrencileri etkileyecek, onların olumlu ya da olumsuz tavır göstermelerine zemin hazırlayacaktır (Güzel, 2014). Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitiminde sınıftaki bütün öğrencilerin kişisel farklarını fark etmek, öğrenme hızlarına göre yaklaşmak gerekliliğini unutmamak gerekmektedir (Sevim ve Atasoy, 2020). Sınıf öğretmeni ilk önce sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisinin özelliklerini ve gereksinimlerini belirleyip ona uygun planlama, yöntem ve etkinlikleri belirlemesi gerekmektedir (Berkant ve Atılğan, 2017). Birçok alan çalışması normal eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin olumsuz tutum içinde olduklarını göstermektedir (Eripek, 2002). Okul idareci ve öğretmenlerin olumsuz tutumları bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Özel ilgi ve gereksinim sahibi olan öğrencilerin olağan sınıf içerisinde iyi ve başarılı bir şekilde eğitim almalarında en büyük görevin öğretmene düştüğü görülmektedir (Bayar vd., 2015).

2.4.5. Okullarda Gerekli Yardımcı Personel Olmayışı

Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine okulda kaliteli bir eğitim verebilmeleri için yardımcı personelin desteğine ihtiyaç duydukları görülmektedir. Okul idarecilerinin eğitim öğretim faaliyetlerini kaliteli bir biçimde sunabilmeleri, öğretmen ve öğrencilerin uygun bir ortamda çalışabilmeleri için yardımcı hizmetli personele büyük görevler düşmektedir (Köse vd., 2018). Okullarda gerekli ve eğitilmiş personelin olmayışı önemli bir sorun olarak görülmektedir. Eğitim örgütünde yardımcı personeller okuldaki eşyaların temizliği, bakımı, güvenli kullanımı gibi birçok hizmeti yerine getirmektedir (Toprakçı ve Altunay, 2017).

2.4.6. Kaynaştırma Eğitimi İçin Gerekli Materyal Eksikliği

Okullarda materyal eksikliği kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan diğer bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim çalışanlarının eğitim faaliyetleriyle ilgili yaşadıkları zorlukların bazıları da okullarında araç gereç ve materyallerin kaynaştırma eğitimine uygun olmaması, kırılan, zarar gören eşyaların yenilenememesi, öğretmenlerin materyal hazırlama etkinlikleri ile ilgili bilgi ve beceriye sahip olmamaları gibi problemlerin olduğunu ortaya koymaktadır (Çetin, 2004). Kaynaştırma eğitimi öncesinde öğrencinin kaynaştırma eğitimi alacağı sınıfın fiziksel ve donanım olarak hazırlanması oldukça gerekli bir çalışma olmaktadır (Cankaya ve Korkmaz, 2012).

2.5. Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıflarda Karşılaşılan Sorunlar, Nedenleri ve Çözüm Yolları

Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda gerek öğretmenler gerek öğrenciler gerekse veliler açısından farklı sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı kaynaştırma eğitimi konusunda çok sayıda çalışma yapsa da uygulamalarda bazı sorunların olduğu anlaşılmaktadır (Yazıcıoğlu, 2018). Bu bağlamda ilgili literatüre bakıldığında kaynaştırma eğitiminde öğretmenlere odaklanan farklı çalışmalara rastlanılmaktadır (Bayar, 2017; Bayar ve Üstün, 2017). Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin normal sınıflarda eğitim imkânlarından faydalanması önemli bir gereklilik arz etmektedir (Bayar vd., 2015). Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda yaşanan bu sorunlar aşağıda beş başlık altında ele alınmıştır.

2.5.1. Sınıf Yönetimi Açısından

Konuyla ilgili araştırmalara bakıldığında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda sınıf yönetimi açısından sorunlar yaşanmakta olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf yönetimi, eğitim öğretim faaliyetlerinin verimliliği bakımından en önemli konularındandır, çünkü sınıftaki eğitimin başarısına etki etmektedir (Çelik, 2012). Bazı araştırmacılar ise sınıf yönetimini öğrencilerin sorumluluk edinmelerinde ve kendilerini analiz etmelerinde bir araç olduğunu ayrıca sınıf yönetiminin eğitim çalışmalarının en önemli ve birinci basamağı olduğunu vurgulamaktadır (Korkut ve Babaoğlu, 2010).

2.5.2. Dersin İşlenişi Açısından

Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenler dersin işlenişinde bazı farklılık ve uygulamalar yapmak zorunda kalmaktadırlar. Kaynaştırma öğrencilerinin kendilerine has bir öğrenme hız ve tarzları olduğundan, sınıfta öğrenme etkinliklerine katılmalarında fırsatlar sağlanmalıdır (Cankaya ve Korkmaz, 2012). Bu konuda, 573 sayılı “Kanun Hükmünde Kararname”, ile Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin eğitimleri, bireysel eğitim planları hazırlanarak aynı yaş grubundaki arkadaşları ile birlikte yapılır cümlesi yer almaktadır (MEB, 1997). Özel eğitim ihtiyacı olan kişiler için hazırlanan programlar BEP olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018). Kaynaştırma öğrencileri için ders içi yeterli etkinliklerin planlanması gerekmektedir.

2.5.3. Zaman Yönetimi Açısından

Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda ders süresinin planlanmasında bazı farklılıklar yapılması gerektiği aşikardır. Özel eğitime ihtiyacı olan kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde görev alan öğretmenlerin yaşadığı zorluklardan biri de ders saatleri ile ilgili olmaktadır (Çetin,

2004). Kaynaştırma öğrencileri için aynı ders içinde ayrı bir vakit ayırmak gerektiğinden kazanımların zamanında yetiştirilmesinde sorunlara neden olduğu görülmektedir. Sınıf içi etkinliklerin zamanında yapılması ve bitirilmesi önceden kural ve yöntemlerin belirlenmesine, öğretmeninde bu konularda yetkinliğini geliştirmesine bağlı olduğu görülmektedir (Korkut ve Babaoğlu, 2010).

2.5.4. Sınıftaki Diğer Öğrenciler Açısından

Yapılan çalışmalar kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrenciler arasında sorunlar yaşandığını göstermektedir. Sınıftaki normal eğitim gören öğrencilerin kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin ayrıcalıklı olduğunu düşünmemeleri için bazen sınıfta rol değişimi yapılabilir, destek eğitim uzmanı normal öğrencilerle, sınıf öğretmeni ise kaynaştırma öğrencisi ile ders yapmaları gerekebilir (Eripek, 2002). Sınıfında özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere karşı daha önceden böyle birini tanımamış çocuklar, şaşırmakta, onlarla nasıl davranacağını, iletişim kuracağını bilememektedirler (Güzel, 2014).

Akran zorbalığı fiziki gücün kötüye yönde kullanılıp zayıf bireylerin rahatsız edilmesi olarak tanımlanmıştır (Uysal ve Dinçer, 2012). Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunması bazı öğrencilerin sorun çıkarmasına, akran zorbalığı davranışlarına, sınıf düzeninde ve uyumunda sorunlara neden olmaktadır. Kaynaştırma eğitimi sadece bu eğitimi gören öğrenciyi değil, sınıftaki diğer öğrencilere de özel eğitim ihtiyacı olan bireylerle birlikte yaşama, onlara karşı olumlu hisler besleme yetisi de kazandırmaktadır (Sevim ve Atasoy, 2020).

2.5.5. Öğrenci Velilerinin Tutumları Açısından

Eğitimde önemli katılımcılardan biri de öğrenci velileridir. Ailenin eğitimde diğer paydaşlarla iş birliği içinde çalışarak çocuğun eğitim hayatına katkı sağlaması, öğrencinin gelişmesi için temel zorunluluklardan biri olarak görülmektedir (Erden ve Aslan, 2022). Sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunması bazı öğrenci velilerinin ön yargılı davranmasına ve dolayısıyla bazı problemleri de beraberinde getirmesine neden olmaktadır. Kaynaştırma öğrencileri velileri onların kazanımlarını okul dışında pekiştirerek, diğer aileler ise o öğrencinin kendi çocukları tarafından kabul edilmesi ve ona yardımcı olmalarını sağlayarak kaynaştırma eğitimine büyük katkı sağlayacaktır (Kargın, 2004).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI

Bu araştırmanın amacı; sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunları derinlemesine incelemek ve bu sorunlara ilişkin olası çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap bulmak istenmiştir. Katılımcılara göre;

1. Sorun kavramının tanımı nedir?
2. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadığı sorunlar nelerdir?
3. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadığı sorunların çözümü için neler yapılmalıdır?

4. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın yöntemi, araştırmanın deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile araştırmacıların rolü başlıklarına değinilmiştir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ilişkin düşüncelerini derinlemesine ortaya koymak ve çözüm yollarına yönelik önerilerini almak amacıyla nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, bilinmeyen bazı sonuçları amaçlayıp olguları hayatın olağanlığında ve etrafında olup bitenlerle bağdaştırarak araştırmak ve anlamlandırmak çabası olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bazı araştırmacılar nitel araştırma yöntemini gözlem ve mülakat formlarının veri toplama aracı olarak kullanılıp, olaylara yönelik gerçekçi ve geneli ilgilendiren sonuçlar ortaya çıkarmaya çalışılan bir çaba olarak tanımlamaktadır (Yıldırım, 1999). Kimi yazarlar ise nitel araştırmayı belirli kavram ve durumları bulunduğu çevrede her yönüyle dikey olarak incelemek olarak tanımlamışlardır (Ersoy, 2019).

4.2. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi çerçevesinde olgu bilim deseninden faydalanılarak hazırlanmıştır. Olgu bilim deseni kavramların anlamı ile ilgili olarak kişilerin geçmiş yaşantılarından faydalanan bir araştırma şekli olarak tanımlanmaktadır (Onat Kocabıyık, 2016). Olgu bilimini bazı araştırmacılar olguları psikoloji ve felsefe penceresinden bakarak değerlendiren bir bakış açısı olarak açıklamışlardır (Ersoy, 2019).

4.3. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemi çerçevesinde, maksimum örnekleme tekniği kullanılarak, belirlenen Amasya ili, Merkez ilçesinde farklı okullarda görevli (okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise) 12 öğretmenden meydana gelmektedir. Maksimum örnekleme tekniği, araştırılan olgunun genellemesini değil, derinlemesine neler ifade ettiğini değişik açılardan araştıran bir bakış açısı olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu anlamda araştırmanın her katılımcıyı aynı düşünce etrafında aynı şeyleri düşünmelerini sağlamak gibi bir çabası yoktur. Maksimum örnekleme tekniğini bazı araştırmacılar olguyla ilgili hareket noktasını açıklayıp birbirinden olabildiğince ayrı olan, etkilenmiş katılımcılara ulaşmak olarak açıklamaktadır (Yağar ve Dökme, 2018).

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

No	Eğitim Düzeyi	Yaş	Cinsiyet	Okul Türü	Branşı	Kıdemi
K1	Lisans	44	Kadın	Okul Öncesi	Okul Öncesi Öğrt	16-20.yıl
K2	Lisans	43	Kadın	Okul Öncesi	Okul Öncesi Öğrt	21-25.yıl
K3	Lisans	44	Kadın	Okul Öncesi	Okul Öncesi Öğrt	16-20.yıl
K4	Lisans	47	Erkek	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	21-25.yıl
K5	Lisans	43	Kadın	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	16-20.yıl
K6	Lisans	46	Kadın	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	21-25.yıl
K7	Lisans	36	Kadın	Ortaokul	İngilizce	11-15.yıl
K8	Yüksek Lisans	44	Erkek	Ortaokul	Sosyal Bilgiler	21-25.yıl
K9	Lisans	38	Kadın	Ortaokul	Türkçe	16-20.yıl
K10	Lisans	41	Erkek	Lise	Beden Eğitimi	11-15.yıl
K11	Lisans	37	Kadın	Lise	Edebiyat	6-10.yıl
K12	Lisans	49	Erkek	Lise	Felsefe	21-25.yıl

Tablo 1'e göre eğitimcilerin 8'i kadın, 4'ü erkek öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcıların 1'i yüksek lisans mezunu, 11'i lisans mezunudur. Katılımcıların kıdem yılına bakıldığında 1'i 6-10 yıl, 2'si 11-15 yıl, 4'ü 16-20 yıl ve 5'i 21-25 yıldır öğretmenlik mesleğini yapmakta olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 3'ü Okul Öncesi Öğretmeni, 3'ü Sınıf Öğretmeni, 1'i İngilizce Öğretmeni, 1'i Sosyal Bilgiler Öğretmeni, 1'i Türkçe Öğretmeni, 1'i Beden Eğitimi Öğretmeni, 1'i Edebiyat Öğretmeni ve 1'i de Felsefe Öğretmeni olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 3'ü okul öncesi, 3'ü ilkokul, 3'ü ortaokul ve 3'ü lise seviyesinde görev yapmaktadır.

4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği çerçevesinde elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacının daha önce seçtiği sorular veya mülakat esnasında ortaya çıkan yeni durumlar karşısında yeni sorularında ortaya çıkabildiği görüşme formatı olarak tanımlanmaktadır (Güler vd., 2015). Çoğunlukla nitel çalışmalarda veri toplama sürecinde önceden sorular belirlenir, bazı durumlarda da yeni sorular eklenebilmektedir (Baltacı, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşme formu birçok araştırmacının yoğunlukla tercih ettiği bir veri toplama tekniğidir. Burada araştırmacı planlı bir şekilde görüşme formunu hazırlarken, görüşme sırasında gelişebilecek durumları da araştırmasına katabilir, bu yönüyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği esnek bir yapıya da sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma konusunun doğru anlaşılması için genel bir literatür çalışmaları yapılmıştır. Bunun devamında ilgili konuyla ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında öğretim üyesinden uzman görüşleri alınmıştır. Üçüncü aşama olarak sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan iki öğretmenle pilot uygulama yapılmıştır. Onlardan gelen geri bildirimler neticesinde görüşme formuna son hali verilmiştir. Araştırmacı aynı zamanda katılımcı öğretmenlerin demografik özelliklerine yönelik aynı formda sorularda oluşturmuştur. Demografik sorularda etik ilkelere dikkat edilmiş kişilere ait özel bilgilere yönelik sorular yöneltilmemiştir. Demografik sorularda katılımcılara yaş, eğitim düzeyi, meslekteki kıdemi, branşı ve çalıştığı kurum türü soruları yöneltmiştir. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş K1, K2, K3...ve K12 olarak kodlanmıştır.

Yine katılımcı öğretmenlerden problemle ilgili başka görüş ya da önerilerinin olup olmadığı sorusuna da toplam soru sayısı içinde yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun anlaşılabilir, açık ve amaca uygun sorulardan oluşmasına özen gösterilmiştir.

Görüşmeler, Amasya Milli Eğitim Müdürlüğü, Merkez ilçede görevli, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan farklı okul türü ve branştaki öğretmenlerle yapılmıştır. Görüşme yapılmadan önce katılımcı öğretmenlerden randevu alınmış, kendi istedikleri bir zaman diliminde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme öncesi etik kurallar hakkında kendilerine bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmeler her katılımcı ile ayrı zaman aralığında bireysel olarak yapılmıştır. Katılımcıların görüşlerini etkileyebilecek her hangi bir tavır ya da durum yaşanmamıştır. Görüşmeler yaklaşık 30 dakika içerisinde tamamlanmıştır.

Toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Veri analizi araştırma evreninden bulunan bilgilerin derinlemesine irdelenip gruplar halinde kodlanması olarak tanımlanmaktadır (Güler vd., 2015). Bazı çalışmalar ise betimsel analiz tekniğinin veri analizini çoğunlukla yaşanmışlıkların anlatılması olarak tanımlamışlardır (Saban ve Ersoy, 2019). Betimsel analiz tekniği çok farklı teknikler ile elde edilmiş bilgilerin daha önce tespit edilmiş temalara göre değerlendirilmesi ve analiz edilmesi olarak ta bilim çevrelerinde açıklanmıştır. Betimsel veri analizinin kullanılmasındaki amaç verilerin okuyucuların kolayca anlayabileceği ve yorum çıkarabileceği bir hale dönüştürmektir. Bu çalışmada elde edilen dönütler sınıflandırılarak daha rahat yorumlanabilir seviyeye indirgenir. Bu verilerin toplanmasındaki temel amaca ulaşmak yolunda, sorun kavramı ve bu kavram yerine kullanılacak kavramların öğretmen dünyasında ne anlama geldiği araştırılmıştır. Betimsel veri analizi fenomenin tanımlanması aşaması olarak adlandırılmıştır (Baş ve Akturan, 2017).

Nitel araştırmalarda diğer önemli bir husus da güvenilirlik ve geçerliktir. Güvenirlik bir ölçme aracından elde edilen verilerin tutarlılığını, geçerlik ise elde edilen verilerin kullanımı ve yeterliliğini açıklayan kavramlar olarak tanımlanmaktadır (Bademci, 2019). Nitel çalışmalarda güvenilirlik ve geçerliğin sağlanması için araştırmalarda yeterli katılımcının olması, farklı düşüncelere başvurulması, raporların tam olarak ortaya konulması ve tarafsız olarak işlenmesi gerekmektedir (Baltacı, 2018). Araştırmacılar çalışma ile ilgili geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması için bu hususlara dikkat etmişlerdir.

4.5. Araştırmacıların Rolü

Birinci Araştırmacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yirmi yıldır öğretmen olarak çalışmaktadır. Meslek hayatı boyunca gerek kendisi gerekse diğer meslektaşlarının sınıflarında zaman zaman kaynaştırma öğrencisi bulunmuştur. Sınıflarındaki kaynaştırma eğitimi sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları problemlere zaman zaman tanık olmuştur. Bu duruma eğitimcilerin dikkatini çekmek için bu araştırmayı yapmaya karar vermiştir.

İkinci Araştırmacı, Milli Eğitim Bakanlığında yönetici ve öğretmen olarak görev yaparken okulunda ve sınıfında kaynaştırma öğrencileri olmuştur. Bu süreçte yaşadığı deneyimleri unutmayan ve bu konuya dikkat çekmek isteyen araştırmacı, bu çalışmayı yapmaya karar vermiştir.

5. BULGULAR

Elde edilen veriler araştırma sorularına göre analiz edilmiştir. Birinci araştırma sorusu “Sorun kavramının tanımı nedir?” şeklindedir. Bu soru ile ilgili çıkarımlar analiz edildiğinde katılımcılar sorun kavramını; 1) Problem, 2) Çözüm bulunması gereken durum, 3) Rahatsızlık, 4) Aksaklık ve 5) Engel olarak belirtmişlerdir. İlgili bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Sorun Kavramına Yönelik Algular

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Problem	13	52	"Bir iş veya durumda işlerin istenildiği gibi yapılmamasını problem olarak tanımlayabiliriz." (K8).
2	Çözüm bulunması gereken durum	5	20	"Çözülmesi gereken normalin dışındaki olumsuzluktur." (K4).
3	Rahatsızlık	4	16	"Kişiyi rahatsız eden bir durum varsa sorun vardır." (K9).
4	Aksaklık	2	8	"Olması gerekene yönelirken karşılaşılan aksaklıklar." (K11).
5	Engel	1	4	"Aşılması gereken engeldir." (K2).
Toplam		25	100	

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcılar sorun kavramını, %52 oranında problem, %20 oranında çözüm bulunması gereken durum, %16 oranında rahatsızlık, %8 oranında aksaklık ve %4 oranında engel olarak sıralamışlardır.

İkinci araştırma sorusu “Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Katılımcılar yaşadıkları sorunları, 1) Sınıf yönetimi, 2) Veliler, 3) Öğrenciler, 4) Zaman yönetimi ve 5) Okul yönetimi olarak belirtmişlerdir. İlgili bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Öğretmenlerin Yaşadıkları Sorunlar

Tema	No	Kod	f	%	Örnek Cümle
Sınıf Yönetimi (f=17 %23)	1	Sınıf kurallarında bozulma	6	35	"Sınıf kurallarına uyum konusunda sorunlar yaşanıyor." (K11).
	2	Dikkat dağılması	5	29	"Problemlili davranışları arkadaşlarının dikkatini dağıtıyor." (K5).
	3	Hareketlilik	4	24	"Kapalı mekânda bulunma zorluğu çektikleri için sürekli dolaşma eğilimindedir." (K9).
	4	Ders anlatımı	2	12	"Sınıf seviyesinin altında ders anlatımı olabiliyor." (K8).
Veliler (f=16 %22)	1	Kabullenmeme	5	32	"Veli ilk etapta kaynaştırma öğrencisinin kaynaştırma raporunu kabullenmeyebiliyor." (K8).
	2	İşbirliği	4	25	"İşbirliğinin artması gerekirken daha az olmaktadır." (K7).
	3	Yüksek beklenti	4	25	"Veli bazen öğrencisinin normal bir öğrenci gibi olmasını bekliyor." (K10).
	4	Endişe	2	12	"Çocuğunun sınıfta dışlanıp dışlanmama endişesidir." (K12).
	5	İlgisizlik	1	6	"İlgisiz olmaları bir sorundur." (K9).

Öğrenciler (f=14 %19)	1	Kabullenmeme	6	42	“Kaynaştırma öğrencilerinin etiketlenmeden bir birey olarak kabul görmesi, bazen bu çocukların etiketleme yapması sorundur” (K1).
	2	Disiplin	4	29	“Hırçınlaşıp fiziksel tepki verdikleri için diğer öğrencilerde karşılık verebiliyor.” (K9).
	3	Ayrıcalıklı olma	3	21	“Kaynaştırma öğrencisine kolay soru sorulması tartışmalara neden oluyor.” (K12).
	4	Dışlama	1	8	“Anlaşmıyorlar, bazen dışlamaya kadar gidebiliyor.” (K10).
Zaman Yönetimi (f=14 %19)	1	Ders süresi	7	50	“BEP uygulaması için ders içinde yeterli zaman bulunmamaktadır” (K7)
	2	Geç Öğrenme	4	29	“Geç ve güç öğreniyorlar.” (K6).
	3	Verimsizlik	2	14	“Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde bir etkinlik için uzun bir zaman gerekebiliyor.” (K3).
	4	Yıllık plan	1	7	“Sınıfta ders planının gerisinde kalınabiliyor.” (K8).
Okul Yönetimi (f=12 %17)	1	Bilgi yetersizliği	4	33	“Kaynaştırma öğrencisi ile daha önce çalışmamış ya da bu konuda eğitim almamışsa nasıl yaklaşacağını bilmeyebiliyor.” (K2).
	2	Öğretmene yardımcı olmama	3	25	“Bazen okul yönetimi öğrencinin tüm sorunlu davranışlarını öğretmene mal ediyor.” (K6).
	3	Fiziki koşullar	3	25	“Kaynaştırma öğrencilerinin farklılaştırılmış sınıf ortamının sağlanması fiziki yönden sağlanması mümkün olmayabiliyor.” (K4).
	4	Materyal sağlamama	2	17	“Okul yönetimleri zaman zaman bu öğrencileri görmezden gelmekte, gerekli materyal sağlamada sadece öğretmene görev düşmektedir.” (K7).
		Toplam	73	100	

Tablo 3’e bakıldığında katılımcılar sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların nedenlerini; %23 oranında sınıf yönetimi, %22 oranında veliler, %19 öğrenciler, %19 oranında zaman yönetimi ve %17 oranında okul yönetimi olarak belirtmişlerdir.

Üçüncü araştırma sorusu “Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara çözüm için neler yapılmalıdır?” şeklindedir. Katılımcılar yaşadıkları sorunların çözüm yollarını, 1) Veliler, 2) Sınıf yönetimi, 3) Öğrenciler, 4) Zaman yönetimi ve 5) Okul yönetimi olarak sıralamaktadırlar. İlgili bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Öğretmenlerin Yaşadıkları Sorunların Çözüm Yolları

Tema	No	Kod	f	%	Örnek Cümle
Veliler (f=15 %23)	1	Aile eğitimi	9	60	“Veliler kaynaştırma öğrencileri için eğitim almalıdır.” (K8).
	2	Rehberlik	3	20	“Velilere gerekli ve doğru bilgi zamanında verilmelidir.” (K6).
	3	İş birliği	3	20	“Velilerin öğrencilerin güçlü yanlarına odaklanıp geliştirmek için, iş birliğine yönelik eğitimler yapılmalı.” (K7).
Sınıf Yönetimi (f=14 %21)	1	Öğrenci düzeyi	4	30	“Birden fazla öğrenci aynı sınıfta olması durumunda kaynaştırma öğrencilerinin yetersizliklerine göre bir araya gelmesi uygun olur.” (K5).
	2	Materyal sağlama	3	21	“Öğrencilerin edinmesi gereken kazanımlara yönelik materyalleri MEB tarafından gönderilmelidir.” (K7).
	3	Sınıf mevcudu	3	21	“Özellikle hareketli öğrencilerin kalabalık sınıflarda olmaması gerektiğini düşünüyorum.” (K9).
	4	Kural belirleme	2	14	“Problem olmadan önleyici kurallar açıklanmalı.” (K1).
	5	Sorumluluk	2	14	“Sorumluluk vermek gerekir.” (K2).
Öğrenciler (f=13 %20)	1	Bilgilendirme	7	54	“Öğrencilerle kaynaştırma öğrencisinin durumu ile ilgili konuşulabilir.” (K3).
	2	Empati	3	23	“Çocuğun özel durumunun öğrencilere anlatılması, empati yapmaları sağlanmalıdır.” (K2).
	3	Kabullenme	2	15	“Kabul duygusunun geliştirilmesi için etkinlikler yapılabilir.” (K1).
	4	Birlikte etkinlik	1	8	“Etiketleme yapmadan akran işbirliği kurulmalı.” (K14).
Zaman Yönetimi (f=12 %18)	1	Ders saati	5	42	“Özel eğitim ders saatleri artırılmalıdır.” (K2)
	2	Destek eğitim odası	4	33	“Destek eğitim odalarında özel zaman oluşturulmalı ki daha verimli olunabilsin.” (K4).
	3	Oyun saati	2	17	“Hareketli çocuklar için çocukların enerjilerini atacak hareketli oyun ile derse başlanabilir.” (K3).
	4	Muafiyet	1	8	“Bazı derslerden muaf olabilirler.” (K10).
Okul Yönetimi (f=12 %18)	1	Öğretmene destek	5	42	“İdarenin her konuda destek olması, öğretmene yardımcı olması olumlu yönde katkı sağlar.” (K5).
	2	Eğitime bakış	4	33	“Okul yönetiminin sınav odaklı yaklaşımı bırakıp, daha kapsayıcı modeli benimsemeliler.” (K7).
	3	Fiziki koşullar	2	17	“Kaynaştırma öğrencisinin durumuna göre materyaller alınabilir.” (K1).
	4	Okul aile iş birliği	1	8	“Okul yönetimi, öğretmen, aile iş birliği yapılmalıdır.” (K2).
Toplam			66	100	

Tablo 4’e bakıldığında katılımcılar sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların çözümü için; %23 oranında veliler, %21 oranında sınıf yönetimi, %20 öğrenciler, %18 oranında zaman yönetimi ve %18 oranında okul yönetimi olarak cevap verdikleri görülmektedir.

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı; kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda öğretmenlerin deneyimledikleri sorunları incelemek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmacılar, katılımcıların sorun kavramını; problem, çözüm bulunması gereken durum, rahatsızlık, aksaklık ve engel olarak sıraladıkları sonucuna ulaşmışlardır. İlgili literatüre bakıldığında benzer tanımlamalara rastlanılmaktadır. Örneğin TDK'ya (2023) göre sorun kavramı, üzerinde düşünülmesi, çözüm bulunması ve sonuçlandırılması gerekli durum olarak tanımlanmaktadır. Duralı'ya (2017) göre ise sorun kavramı insana rahatsızlık veren, rahat ettirmeyen durum olarak açıklanmaktadır.

Araştırmacılar sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların; sınıf yönetimi, veliler, öğrenciler, zaman yönetimi ve okul yönetimi şeklinde olduğu sonucuna varmışlardır. İlgili literatüre bakıldığında, Yazıcıoğlu (2018) öğretmenlerin; fiziki koşullardaki eksiklikler, sınıf mevcutlarının kalabalık olması ve öğretim materyallerinin yeterince sağlanamaması gibi nedenlerle kaynaştırma eğitimi uygulamalarında sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Gök ve Erbaş'ta (2011) kaynaştırma bireylerin bazı yetersizliklerinden dolayı etkinliklerde başarısızlık, çabuk sıkılma, oyunu bozma, oyun arkadaşı bulamama ve dikkatsiz davranma gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer bir çalışmada Berkant ve Atılgan (2017) kaynaştırma öğrencisi eğitiminde en çok zaman kullanımı, dikkat toplayamama ve sınıf idaresi konularında sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmacılar sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların çözümü için; veliler, sınıf yönetimi, öğrenciler, zaman yönetimi ve okul yönetimi şeklinde olduğu sonucuna varmışlardır. İlgili literatüre bakıldığında, Erden ve Aslan (2022) kaynaştırma uygulamalarında aile katılımı, evde öğrencinin eğitimine destek sağlanması ve iş birliği yapılmasının önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çetin (2004) özel gereksinimli öğrencilerin öğrenme hızı ve düzeyleri farklı olmakta, bu durum onların eğitim süreçlerinin de farklı planlama ve uygulamalarla gerçekleştirilmesi gerekliliği sonucuna ulaşmıştır. Köse vd. (2018) ise okullarda kaynaştırma eğitimi faaliyetlerinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi başta eğitim yöneticileri ve diğer eğitim paydaşlarının birbirlerini tamamlayıcı şekilde örgütlenmeleri ile sağlanabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada ise Bayar vd. (2015) kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunların çözümü için farklı olarak, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin normal sınıf ortamında verimli bir şekilde eğitim almalarında en büyük görevin öğretmene düştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak araştırmacılar, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlerin bu öğrencilerin eğitiminde akademik ve sosyal etkinlikler anlamında birçok sorun yaşadıkları neticesine ulaşmışlardır. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Müdürlükleri, okul müdürlükleri ve aileler, imkânlar dâhilinde kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlere destek sağlamalıdır. Araştırmacılar kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunların tüm eğitim paydaşlarının sorumluluklarını yerine getirmeleri ile aşılabileceği sonucuna varmışlardır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacılar birtakım öneriler geliştirmişlerdir.

1. Kaynaştırma öğrencisi bulunan velilerle mutlaka işbirliği yapılmalı, kaynaştırma öğrencileri ile ilgili eğitim verilmelidir.
2. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda sınıf mevcutlarının kalabalık olmamasına özen gösterilmelidir.
3. Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan diğer öğrencilere kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır.
4. Okullarda destek eğitim odalarının sayısı ve niteliği arttırılmalıdır.
5. Okul yöneticileri sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenlere her türlü anlayış ve desteği sağlamalıdır.
6. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili fiziki koşullar ve materyaller; Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Müdürlükleri veya okul yönetimlerinde sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaş, S. (2017). Özel eğitim ve otistik çocuklar eğitim merkezleri, sınıflarında çalışan öğretmenlerin iş doyumunu. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 53-65.
- Arslanoğlu, Ö. (2017). Türkiye için yeni nesil eğitim binaları ve sessiz okul ilkesi için fiziki hazırlıklar. *Harran Education Journal*, 2(2), 1-17
- Aydoğan, İ. (2012). Okul binalarının özellikleri ve öğrenciler üzerine etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(193), 29-43.
- Bademci, V. (2019). Geçerlik: nedir? Ne değildir? *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 373-385.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2017). Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3.baskı
- Bayar, A., Özaşkın, A. G., ve Bardak, ř. (2015). Kaynaştırma eğitimi ile ilgili duygular, tutumlar ve kaygılar ölçeğinin Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 10(3). 175-186.
- Bayar, M. (2017). Amasya ilinde ilkokulda görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili duygu, tutum ve kaygılarının değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Amasya.
- Bayar, M. ve Üstün, A. (2017). İlkokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin duygu, tutum ve kaygılarının değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 12(14), 73-88.
- Berkant, H. G., ve Atılgan, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Educational Reflections*, 1(1), 13-25.
- Bildiren, A., ve Fırat, T. (2020). İki kere özel öğrenciler: Öğrenme güçlüğü olan üstün yetenekliler. *Çocuk ve Medeniyet*, 5(10), 239-255.
- Cankaya, Ö., ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim 1. kademede kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-16.

- Cavkaytar, A., Melekoğlu, M., ve Yıldız, G. (2014). Geçmişten günümüze özel gereksinimli olma ve zihin yetersizliği: Dünya’da ve Türkiye’de kavramların evrimi. *Anadolu Üniversitesi SBD. Özel Sayı*. 111-122.
- Çelik, V. (2012). Sınıf yönetimi. (7. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Çetin, Ç. (2004). Özel eğitim alanında çalışmakta olan farklı meslek grubundaki eğitimcilerin yaşadığı güçlüklerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 35-46.
- Dede, Ş. (1996). Özel eğitim hakkında Salamanca Bildirisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 2(2), 91-96.
- Duralı, Ş. T. (2017). Sorun nedir. Felsefe-bilimin düşünce biçimi, (3.Baskı). Dergâh Yayınları.
- Erden, R. Z. ve Aslan, M. (2022). Kaynaştırma eğitiminde aile katılımı: Bir karma yöntem araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(54), 854-877.
- Eripek, S. (2002). Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim. Eripek, S. (Ed.). *Özel eğitim* (4. Baskı, s. 1-14) içinde. *Anadolu Üniversitesi Yayınları*.
- Ersoy, A. F. (2019). Fenomolji. Saban, A. ve Ersoy, A. (Ed.) *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (3.Baskı, s.81-134) içinde. *Pegem Yayınları*.
- Filiz, S. ve Bayar, M. (2020). Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik nedenleri ve tükenmişliğe ilişkin çözüm önerileri. *Journal of Social, Humanities and Administarive Sciences*, 6 (33), 1890-1902.
- Güler, A., Halıcioğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma. 2.Baskı. Seçkin Yayıncılık.
- Güzel, N. (2014). Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği), *Yüksek Lisans Tezi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Gök, G. ve Erbaş, D. (2011). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222), T.C. Resmi Gazete, 10705, 12 Ocak 1961.
- Kanak, M., Ersoy, M., ve Yerliyurt, N. S. (2018). Okul öncesinde rehberlik hizmetlerinin gerekliliğinin rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, *Ekev Akademi Dergisi*, 22(76), 187-208.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kocabıyık, O. O. (2016). Olgu bilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66.
- Korkut, K. ve Babaoğlu, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerisi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 146-156.
- Köse, A., Uzun, M., & Özaslan, G. Ö. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli yardımcı hizmetlilerin eğitim öğretim sürecindeki rollerine ilişkin yönetici görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7(1), 61-83.
- Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete, 29034, 18 Haziran 2014.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1739), T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973.
- Özabacı, N., Sakarya, N., ve Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.

- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (573), T.C. Resmi Gazete, 23011, 6 Haziran 1997.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, T. C. Resmi Gazete, 30471, 7 Temmuz 2011.
- Sevim, C., ve Atasoy, R. (2020). Özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre kaynaştırma uygulamalarının değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi, 49(228), 215-239.
- Şensoy, S., ve Sağsöz, A. (2015). Öğrenci başarısının sınıfların fiziksel koşulları ile ilişkisi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(3), 87-104.
- Toprakçı, E., ve Altunay, E. (2017). Okulun insan kaynağının bir ögesi olarak okul yardımcı personellerinin anılarının incelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 363-391.
- Uysal, H., ve Dinçer, Ç. (2012). Okul öncesi dönemde akran zorbalığı, Journal of Theoretical Educational Science, 5(4), 468-483.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 1-9.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 8(1), 92-110.
- Yenioğlu, S., Sayar, K., Hasan, Köse, H., ve Yıldız, N. G. (2019). Türkiye’de özel eğitim alanında değerlendirme süreci. Kastamonu Eğitim Dergisi, 27(6), 2729-2746.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. Eğitim ve Bilim. 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (11 baskı). Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

- <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/meb-ozel-ogrencilerin-kaynastirma-egitimi-icin-egitimde-butunlestirme-zirvesini-topladi/2618915>
- https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/0710363
- <https://www.sabah.com.tr/video/yasam/son-dakika-haberi-istanbulda-dehset-12-yasindaki-kiz-cocugunun-okulda-pencereden-atlama-ani-kamerada-video>
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kadikoy-anadoluda-nakil-krizi-41895958>
- <https://sozluk.gov.tr/>